BARBARLARI BEKLERKEN

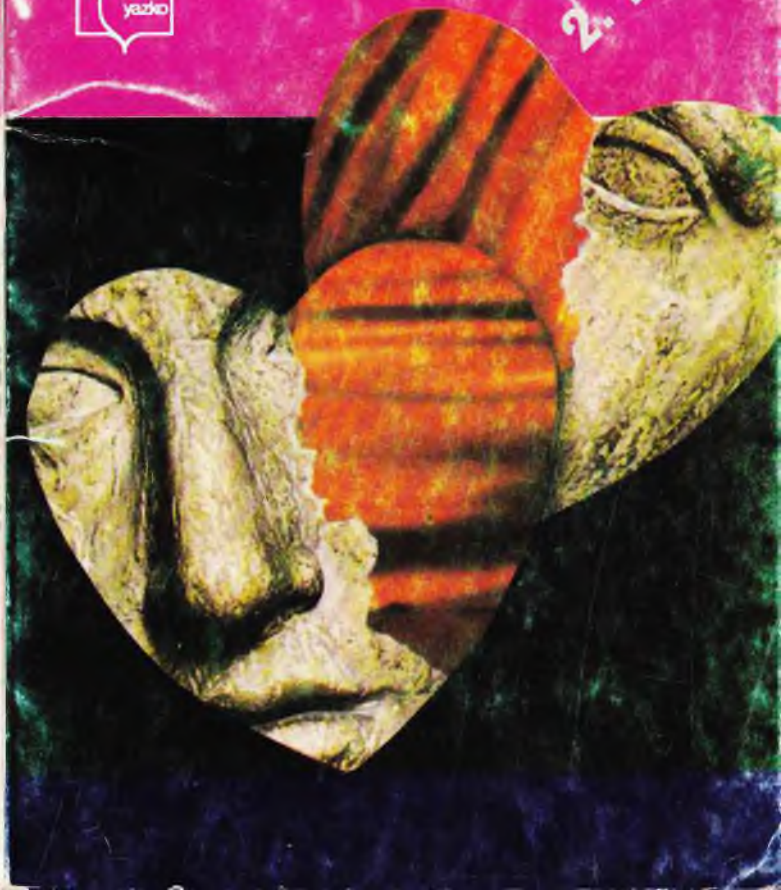
KAVAFİS

Şiirler

Türkçesi :
ERDAL ALOVA — BARIŞ PİRHASAN

yazko

2. BASKI

BARBARLARI BEKLERKEN

BARBARLARI BEKLERKEN

KONSTANTİNOS KAVAFİS

Türkçesi :
Erdal Alova — Barış Pirhasan

1 basım 1981

Yazarlar ve Çevirmenler Yayın Üretim
Kooperatifi

KONSTANTİNOS AMCANIN YÜZ KIZARTICI ŞİİRLERİ

Şiirini kurmakta olan bir şairin okuduğu bir şiirden, ya da bir şairin şiir dünyasından etkilenmesi garip, karmaşık bir süreçtir. Hele eğitim kurumlarında okutulan edebiyat bizdeki gibi, bir genci konunun kendisinden ve çağrıştırdığı herşeyden tiksindirecek nitelikler taşıyorsa, bu süreç iyice acılı, gülünç, yer yer bunaltıcı iniş çıkışlarla, kuşkular ve çırpınmalarla dolup taşar. Çünkü etkilenmek şurda kalsın, bir şiiri okuyup onu değerlendirmek, bunun gerektirdiği enerjiyi yoğunlaştırabilmek ve giderek onu bir deneyim haline getirebilmek (yeniden üretebilmek) ciddi bir eğitim işidir. (Okuma yazması bile olmayan biri de bir şiirden etkilenebilir elbette, ama bu ayrı bir konu.) Kavafis'in şiirleriyle ilk olarak karşılaşacak genç okurla, tanışmalarına yardımcı olur diye kendi deneyimlerimi paylaşmayı düşündüm.

Konstantinos Kavafis'in şiirlerini İngilizce'lerinden çevirdik. Bir romanı bile ikinci dilden çevirmek önemli bir sakınca sayılabilir. Şiir çevirisine gelince, şairin kendi dilinden de olsa bunun mümkün olmadığını ileri sürenler var. Bir ölçüde ben de katılıyorum bu görüşe, hiç olmazsa bazı şairler için. Hele lirik şiiri çevirmenin aşılamayacak zorluklar çıkarttığını deneyerek öğrendim diyebilirim. Burada konunun ayrıntılarına girmek istemiyorum ama varmış olduğum sonuç, şiir çevirisinin belli koşullar çerçevesinde mümkün, üstelik yapılması kuşkusuz gerekli ol-

duğudur. Yabancı bir dilde yayınlanmış şiirlerin çevirmene en az şair kadar sorumluluk yüklediğini akılda tutmalı. Ve burada çevirmenin sorumlulukları, hakları ve özgürlüklerinden çoktur elbette. Buradan çıkarak, aynı şiirin birkaç ayrı çevirisini de doğal ve yararlı saydığımı söyleyebilirim. Yoksa Cevat Çapan'ın Kavafis çevirilerini gördükten sonra kendi adıma, yaptığım çevirileri yayınlatmaktan cayabilirdim. Tıpkı şiir yazmanın olduğu gibi, şiir çevirmenin de bir rekabet alanı değil, sonsuz, şaşırtıcı bir deney alanı olduğu inancındayım. İkinci dilden çevirmeye gelince, söz konusu şair Kavafis olmasa bunu göze alamazdık sanırım. Kavafis'in şiirlerini Erdal'la aynı zamanlarda, kimilerini birlikte ve yüksek sesle okuduk ve sevdik. Bizi ilk şaşırtan şey de, Yunanca yazılmış bu şiirlerin İngilizce'de nasıl böyle eksiksiz bir etki yaratabildikleriydi. Bunun gizini Kavafis şiirinin benzersizliğinde aramalı. Gerçekten de genel kanı, İskenderiye'linin dünya şiirinde çok özel bir yeri olduğu yolundadır.

Kavafis şiirinde imge nedir? Bu, onun özelliklerini anlamak için sorulacak ilk soru olmalı. Buna verilecek kolay bir yanıt da var: Bu şiirlerde imge yok denebilir hemen. Kavafis neredeyse bütün şiirlerinde anlatır: Bir olay, bir şairin düşünceleri, bir anı, ya da bir dilek. Bir duyguyu ele aldığında bile onu «anlatır», böylece çoğu şiirlerinin bir *konusu* olur. Bu sözlerimden «hikaye ettiği» veya olayları şiirleştirdiği anlaşılmasın. Onun tekniği, ele aldığı konunun dramatik özünü, bu özdeki çelişki ve gerilimlerin şiirini yakalamaya yöneliktir. Modern şiirde çok rastlanan başı sonu belirsiz coşkular, zincirleme çağrışımlar, çıldıran renkler, sesler, garip ve çarpıcı görüntüler onda yoktur. Söz sanatları da alabildiğine kısıtlı kullanılmıştır, son derece titiz ve ölçülü. Simgesel bir anlatıma başvurduğunda, önceden iyice düşünmüş ve «bakın işte bir simge» der gibidir. Bir benzetmeyi yineleyip işleyerek ulaşır simgeye:

Geleceğimizin günleri durur karşımızda
Bir sıra küçük, tutuşturulmuş mum gibi —
Altın, ılık, diri küçük mumlar.

Başımı çevirmek istemem, görür titrerim diye —
Nasıl çabucak uzar gider bunlu dizi
Nasıl çabucak çoğalır sönük mumlar.

Kavafis'in erken şiirlerindendir «*Mumlar*» (1911' den önce). İlerde şiirini daha da yalınlaştıracaktır. Betimler. Bir oda, bir sokak, giysiler ya da çıplak bir gövde. Bütün betimlemeler yaşanmışlığın, üstünde düşünülmüşlüğün, iyice ayıklanmışlığın cömert fakat dengeli tınısını taşır. Zengin olduğu kadar şiirsel amaca yönelik bir dekor yaratır çoğu zaman. Kişilerle ayrılmaz biçimde kaynaşmış bir dekor. Kavafis'in dehasını asıl gerçekleştirdiği, olanca duyarlığını yoğunlaştırdığı insan davranışlarıyla birlikte bu dekor, onun şiirinde imgenin ta kendisidir. Gençlik şiirlerinde yalnızca ipuçlarını görebildiğimiz bu özellik gitgide olgunlaşır ve ona modern şiirde çok ayrı bir yer kazandıran nitelik haline gelir. Bize onun şiirlerini ikinci dilden bile olsa çevirmek cesaretini veren bu benzersiz niteliği olsa gerek.

Kavafis konularının çok büyük bir bölümünü tarihten almıştır. Onun asıl ilgi alanı olan Helenistik dönem ve Bizans bir kahramanlar çağı değil, karmakarışık olaylar, nedensiz gibi görünen savaşlar, uydu krallıklar ve kimi sürgün edilmiş kukla krallar, politik dolaplar, kıskanç, tutkulu sanatçılar çağıdır. Doludizgin bir cinsellik bu örgünün dokusuna işlemiş gibidir. Ne ki Kavafis bu kargaşayı şiirlerine hiçbir zaman boca etmez. Neredeyse durgun bir hava yaratır bu karmaşanın içinde. Neye tanıklık edeceğini

çok iyi seçmiştir. Şu ya da bu olayın nedenlerini araştırmaya girişmez (bunu şiiri yazmadan önce uzun uzun düşündüğü ve bir tarih görüşüne sahip olduğu yalnızca ses tonundan anlaşılır.) Kişinin bir anını yakalar. Bu an'ı bir şiirde bir imge halinde dondurur. Böylece de, insan davranışlarının püf noktalarını çarpıcı biçimde sergileyiverir.

Kavafis hoşgörünün, insanlara, olaylara esnek ve anlayışla yaklaşmanın ustasıdır. Bu özellikleri onu milliyetçiliğin aşırılıklarından korur. Onun tutkun olduğu şey Yunan kültürü, dili ve bunlardan doğan davranış incelikleridir. Sanat ve kültür anlayışı tam anlamıyla seçkincidir. «*İlk Basamak*» şiirinde «sıradan sürü» (common herd) deyimini seçerek ve bilinçlice kullandığına dikkat çekmek isterim. Üstün bir kültürün kişisi olduğu gururunu gizlemeye gerek görmez. Onun sanat ve tarih anlayışı üstüne düşünmek, tartışmak ve bunları eleştirmek yararlı olacaktır. Ne ki tarihi konu alması ve derinliğine düşünülmüş bir tarih görüşüne sahip olması, bizi Kavafis'e bir tarihçiymiş gibi bakmak ve yargılamak yanlışına düşürmemeli. Onun dünyasında takvim yapraklarındaki rakam ne olursa olsun, şiirlerinde yaşattığı çağdaş dünyanın insanları, onların davranışları, çözümsüzlükleri, çelişkileridir.

Kavafis şiiri üstüne yapılmış birçok araştırma, inceleme var. Benim okuduklarım yalnızca C.M. Bowra'nın «The Creative Experiment» (Yaratıcı Deney) kitabının ona ayrılmış bölümü, yararlanmış olduğumuz Rae Dalven çevirisinde W.H. Auden'in önsözü ve aynı kitaptaki biyografik notlardır. Bunun dışında elime geçen bazı biyografi ve incelemelere yalnızca göz atabildim. Bunlardan edindiğim izlenim, Kavafis'in şiir serüvenine başlıca iki ayrı perspektiften bakıldığıdır. Bunlardan biri onun, şiirlerini zamanla olgunlaştırdığı ve en yetkin örneklerini en olgun çağında verdiği görüşüdür. Tarihteki olay ve kişileri ele

aldığı şiirleri düşünüldüğünde bu görüşe ben de katılıyorum. Kavafis tarih malzemesinden kendine çağdaş bir şiir dünyası kurmuş ve bunu da uzun bir çalışma, olgunlaşma ve alana egemen olma süreci içinde başarmıştır. Apayrı bir inceleme konusu olabilecek bu süreç, hele gençlik şiirleriyle birlikte ele alınırsa, oldukça belirgindir. Erken şiirlerini oyun provalarına benzetmek mümkün. Yönetmen sık sık sahnede görünür. Olgunluk dönemi şiirlerine gelince yönetmen artık seyircilerin arasındaki güvenli, sapasağlam yerini almıştır. Varlığı yalnızca oyunun dokusunda duyurur kendini.

Öte yandan ikinci bir eğilim, Kavafis'in tarihsel şiirleriyle, günlük yaşamdan kaynaklanan erotik şiirleri arasına bir çizgi çekmek ve ikinci grup için en azından özür diler bir tutum takınmaktır. Bence Kavafis'in eşcinsel olmasının ve erotik şiirlerinin tümüyle eşcinsel duyarlıkları, ilişkileri işlemesinin bunda belirleyici rolü vardır. Auden, «insanlar tarafından yapılan şiirlerin, insan davranışları için kullanılan ahlâksal yargılar çerçevesinin dışında (tutulamayacağını) fakat ahlâksal ölçütün değişik (olduğunu)» söylüyor. Buradan çıkarak Kavafis'i, dürüst tanıklık ettiği için bağışlatmaya çalışıyor. Bowra ise onun erotik şiirlerine hemen hiç değinmemekle, yalnızca tarihsel şiirlerini incelemekle yetiniyor. Ona göre «tarihin onurlu yüceliği» Kavafis'in «günlük açmazlarından kurtulmasını sağlamış», ona «tüm yeteneklerini gerçekleştirme gücü vermiştir». Kavafis'in «garip cinsel arayışların saplantılarıyla dolu» şiirlerinin karamsar havasından ve bunların genellikle eleştirildiğinden söz ediyor. Bütün bu yaklaşımlar bence Kavafis'in sanatçı kişiliğini oluşturan ögelerin eksik kavranması anlamına gelir. İskenderiye'li şairin bir biyografisinde, kimi akrabalarının, çocuklarına «Konstantinos amcanın yüz kızartıcı şiirlerini» okumayı yasakladıklarından söz ediyor. Birçok

yazar ve eleştirmenin aynı önyargıları (elbette çok incelmiş biçimlerde) sürdürdüklerini düşünüyorum. Kavafis'in tarihsel şiirleri erotik şiirlerinden ayrılamaz. Yalnızca, tarih ögesini şiirlerinde kullanmakta nasıl ustalaşmışsa, cinsellik ögesini kullanmakta da öyle ustalaştığı, bunu bir duyarlık, bir gerilim, yer yer kısacık bir değinme halinde şiirlerinin dokusuna kattığı söylenebilir. Kavafis'in cinsellik karşısındaki tavrı onun yaşama bakışında belirleyici rol oynamış, çağın değerlerini sarsıcı bir eleştiriden geçirebilmesini sağlamış, ikiyüzlü değer ve yargılarla uyum sağlamasını engellemiştir. Ölümünden sonra yayınlanan «Gizli Şeyler» şiiri, onun bu değerlerle nasıl hesaplaşmış olduğunu ve kişiliğiyle ilgili en küçük bir özür dileyici tavrı benimsemediğini açıkça gösterir:

.....

Daha güzel bir toplumda, ilerde
Bir başkası tıpkı bana benzeyen
Çıkar kuşkusuz, yaşar özgürce.

(*«Gizli Şeyler»* (1908)

Türkiye'de okur, hem gelenek, hem de genel olarak seçilip yayınlanan ürünler açısından lirik şiire alışkındır. Kavafis belki bu yönden yadırgatıcı olacak. Bir şair de «önemli» olduğu için sevilmemeli zaten. Benim önerim bu şiirlerin kendi kendine sansür konmadan okunmasıdır. Yaşamında bilinçli bir seçim yapmış ve belli ilkeleri benimsemiş bir gencin sanat ürününden yararlanmasına bir engel, neleri «sevmesi gerektiği» kaygısıyla kendini alabildiğine kasmasıdır sanırım. Oysa böyle bir kasılma, karşılaşılan ürünle «reaksiyona girmeyi» baştan engelleyicidir. Eleştirel gözle bakabilmek apayrı birşey. Bunun için o ürünü anlamak, sindirmek, yarattığı coşkuları yaşarken bunların bilincine varmak, böylece ürünle birlikte kendini de eleştirmek gerekir. Yoksa

edebiyat hiçbir zaman kendini tanımanın da yolu olamaz.

İskenderiye'li şair bakalım bizlere ne kadar yakın gelecek. Birtek şuna güveniyoruz: Kavafis'i dikkatle okuyan birinin onunla kurduğu diyalog ne olursa olsun, etkilenmeden, biraz değişmeden edemez. Kendi davranışlarına, çeşitli değerlere, politikaya bir de başka bir açıdan bakmak, içtenliğe, yürekli bir eleştiriye yönelmek zorunda kalır. Rae Dalven'in biyografi notlarında, E.M. Forster'in *Pharos ve Pharillon* adlı kitabından aldığı bir bölüm var. «...Hasır şapkasıyla Yunanlı bir beyefendi» demiş onun için, «evrenle arasında küçük bir açıyla kıpırdamaksızın duruyor». Konstantinos amcanın bize sunduğu da, evrenle kendi arasındaki bu küçük açıdır herhalde. Biz özellikle bilimsel dünya görüşüne sahip okur için bu küçük açının çok değerli olduğuna inanıyoruz...

Barış Pirhasan

AÇIKLAMA

Bu kitapta yer alan çeviriler çevirmenlerce ayrı ayrı dilimize aktarılmış, ancak birlikte gözden geçirilmiştir. Şiirlerin altına çevirmenin adının baş harfleri konmuştur.

Şiirler üstüne notlar ve şairin kısa yaşam öyküsü Rae Dalven'in «The Complete Poems of Cavafy» adlı yapıtından yararlanılarak yazılmıştır.

Bu kitap Konstantinos Kavafis'in şiirlerinden seçmeler niteliğinde olup, şiirler tarih sırasına göre dizilmişlerdir.

GİZLİ ŞEYLER (1908)

Bütün yaptıklarımdan ve bütün söylediklerimden
Kimse anlamaya çalışmasın kim olduğumu
Bir engel vardı, bir engel, bütün eylemlerimi
Ve baştan aşağı tutumumu değiştiren
Hep bir engel tam konuşacağım sıra
Susturuverirdi beni.
En göze çarpmamış davranışlarımdan
En kapalı sözlerimden, yazdıklarımdan
Yalnız onlardan anlaşılabilirim.
Ama belki de değmez bunca çabaya
Bunca dikkate, gerçekte kim olduğumu bulmak,
Daha güzel bir toplumda, ilerde
Bir başkası tıpkı bana benzeyen
Çıkar kuşkusuz, yaşar özgürce.

B. P.

İLK BASAMAK

Genç şair Eumenes
bir gün Theokritos'a yakındı:
«İki yıldır yazıp duruyorum
ancak bir idil çıkarabildim.
Bitmiş tek şiirim.
Ah, çok dik, görüyorum,
Şiir merdiveni çok dik;
ayağımı attığım ilk basamaktan,
hoşgör beni, daha yukarı çıkamayacağım.»
«Sözlerin,» dedi Theokritos,
«yakışıksız, söver gibisin.
Ve ilk basamaktaysan eğer
sevinç ve gurur duymak gerek bundan.
Az şey değil geldiğin yere gelmek
kazandığın büyük bir onur.
Çünkü bu ilk basamak bile
sıradan sürüden çok yukardadır.
Ayağını atabilmek için bu basamağa
hemşehrisi olmayı haketmelisin
düşünceler kentinin.
Ve o kente kabul edilmek
az görülen, güç bir şeydir.
Pazaryerinde kentin, Yasayıcılar çıkar karşına
hiç bir serüvencinin aldatmayı başaramadığı.
Az şey değil geldiğin yere gelmek;
kazandığın büyük bir onur.»

E. A.

YAŞLI BİR ADAM

Gürültülü kahvenin içerdeki odasında
yaşlı bir adam, masada iki büklüm;
önünde bir gazete, yapayalnız.

Çaresiz yaşlılığın o tepeden bakışıyla
düşünüyor, ne kadar az çıkardı hayatın tadını
güçlü olduğu yıllar, güzel, şiirler yazdığı.

Biliyor nasıl yaşlandığını; farkında, görüyor her şeyi,
ama gençlik yılları daha dün gibi
geliyor ona. Hayat ne kadar kısa, ne kadar!

Düşünüyor, Bilgelik denen şey nasıl da aldattı onu;
nasıl hep güvendi — ne aptallık! —
«Yarın. Bol bol zamanın var,» diyen o yalancıya.

Dizginlediği coşkular geliyor aklına; gözden
çıkardığı
onca sevinç. Yitip gitmiş her fırsat
şimdi alay ediyor duygusuz sağgörüsüyle.

...Ama bunca düşünce, bunca anımsayış
başını döndürüyor yaşlı adamın. Ve gidiyor gözleri
kahvenin masasında iki büklüm.

E. A.

CHE FECE... IL GRAN RIFIUTO

Kimileri için bir gün sırası gelir
o büyük Evet'i ya da büyük Hayır'ı demenin.
Kim kl Evet'i yanında hazır
hemen belli eder kendini, ve der demez

geçer yoluna saygınlığın, kendi inancının.
Hayır diyen pişmanlık duymaz bundan. Bir daha
sorulacak olsa
Hayır diyecektir yine. Ve işte bu Hayır —
bu haklı Hayır-ezip geçer onu hayatı boyunca.

E. A.

DUVARLAR

Aldırmadan, acımadan, utanmadan
kocaman, yüksek duvarlar ördüler dört yanıma.

İşte oturuyorum şimdi umutsuz
bu yazgı kemiriyor beynimi, başka şey yok aklımda;

yapacak neler vardı dışarda.
Ah, duvarları örerken nasıl görmedim onları?

Ne sesini duydum örücülerin, ne gürültüsünü.
Çıt çıkarmadan kapamışlar bana dünya kapılarını.

B. P.

BARBARLARI BEKLERKEN

Neden toplanmış bekleşiyoruz pazaryerinde?

Barbarlar gelecek bugün.

Neden böyle hareketsiz Senato?
Boş oturuyor Senatörler, yasalarla
uğraşacaklarına?

Çünkü barbarlar gelecek bugün.
Senatörler neden uğraşıp dursun yasalarla?
Barbarlar gelince yapacak nasıl olsa.

İmparatorumuz neden sabahın köründe kalkmış,
tacıyla tahtıyla kurulmuş oturuyor,
kentin ana kapısında?

Çünkü barbarlar gelecek bugün.
İmparator şeflerini karşılamak için
bekliyor. Bir de ferman hazırlattı
sunmak için. Şan şerefle dolu
adlar, ünvanlar yazılı üzerinde.

İki konsülümüz ve yargıçlarımız neden
kırmızı, işlemeli harmanileriyle gelmişler;
ya taktıkları mor taşlı bilezikler,
ışıl ışıl zümrüt yüzükler;
neden yanlarına almışlar bugün, paha biçilmez
altın ve gümüş kakmalı asalarını?

Çünkü barbarlar gelecek bugün,
böyle şeyler gözlerini kamaştırır onların.

Hani, nerde değerli söylevcilerimiz
gelip konuşmuyorlar her zamanki gibi?

Çünkü barbarlar gelecek bugün;
söylevler, ince sözler canlarını sıkar onların.

Ne oluyor, nedir bu huzursuzluk, bu kaynaşma?
(Yüzler nasıl da asıldı birdenbire.)
Hızla boşalıyor sokaklar, alanlar,
evinin yolunu tutuyor herkes düşünceler içinde?

Çünkü karanlık bastı, barbarlar hâlâ görünmedi.
Sınır boylarından gelenlerin dediğine bakılırsa
barbarlardan bir iz yokmuş ortalıkta.

Peki, şimdi hallmiz ne olacak barbarlarsız?
Onlar bir çeşit çözümdü bizim için.

E. A.

DİONİSOS ALAYI

Damon usta (Peloponez'de
üstüne yoktur) Dionisos alayını
yontuyor beyaz Faros mermerine.
En önde, yüce görkemi,
güçlü adımlarıyla Dionisos.
Arkasında Akratos. Onun yanında
Methe sarmaşıklar sarılı bir testiden
şarap döküyor Satirler için.
Yanlarında o uysal Hedyoinos,
yarı kapalı gözlerinde uykunun ağırlığı.
Arkalarından şarkıcılar geliyor,
Molpos ve Hedimeles, alayın
kutsal meşalesini taşıyan
ve hiç söndürmeyen Comus; ve en çekingenleri
Telete. —
Damon yontuyor. Bütün bunları yaparken,
aklı hep Sirakusa kralından alacağı ücrette,
üç Yunan altını, iyi para.
Bunu da ötekilerin yanına koydumu,
varlıklı kişiler gibi yaşayacak,
modaya uygun, gösterişli,
ve de siyasete atılabilecek-yaşasın!
Senato'da o, pazaryerinde o.

E. A.

KRAL DEMETRİOS

Bir kral gibi değil, bir oyuncu gibi, kaftanını
çıkarıp gri bir pelerin giydi ve belli etmeden çıkıp gitti.
PLÜTARKOS — «Demetrios'un Hayatı»

Makedonyalılar kendisini bırakıp
Pyrrhos'u yeğlediklerini belli ettikleri zaman,
Kral Demetrios (yüce bir ruhu vardı),
— yazılanlara göre —
hiç de bir kral gibi davranmadı. Gidip
altın giysilerini,
eflatun pabuçlarını çıkardı.
Çabucak üstüne sade bir giysi geçirdi
ve çıkıp gitti.
Oyun bittiğinde
giysilerini değiştirip giden
bir oyuncu gibi.

E. A.

LİMANDA

Yirmi sekizinde, genç bir adam, Emes
koku satıcısı olma sevdasıyla
Surlye'nin bu küçük limanına geldi ağaç bir
teknede.
Ama yolda hasta düşmüştü; karaya çıkar çıkmaz
öldü. Ucuzundan bir törenle
buraya gömdüler onu. Ölmeden birkaç saat önce,
«memleket», «büyükler.. yaşlı..çok» gibi sözler
sayıkladı.
Ama kimsenin tanıdığı yoktu onları,
ne de ülkesi belliydi koca panhelen dünyasında.
Böylesi daha iyi.
Ölüsü yatarken bu küçücük limanda,
büyükleri sanacaklar hep, o yaşamakta.

E. A.

AYNI KENTTE

Dedin, «Bir başka ülkeye, bir başka denize
gideceğim.
Bundan daha iyi bir başka kent bulunur elbet.
Yazgıdır yakama yapışır neye kalkışsam;
ve yüreğim gömülü bir ceset sanki.
Aklım daha nice kalacak bu çorak ülkede.
Nereye çevirsem gözlerimi, nereye baksam
hayatımın kara yıkıntıları çıkıyor karşıma,
yıllarıma kıydığım, boşa harcadığım.»

Yeni ülkeler bulamayacaksın, başka denizler
bulamayacaksın.
Bu kent peşini bırakmayacak. Aynı sokaklarda
dolaşacaksın. Aynı mahallede yaşlanacaksın;
aynı evlerde kır düşecek saçlarına.
Bu kenttir gidip gideceğin yer. Bir başkasını
umma —
Bir gemi yok, bir yol yok sana.
Değil mi ki, hayatına kıydın burada
bu küçücük köşede, ona kıydın demektir bütün
dünyada.

E. A. B. P.

PRENSLİK

Ne talihsizlik, iyi ve önemli
işler için yaratılmışken
şu haksız alınyazın her zaman
cesareti ve başarıyı esirgedi senden;
rezil gelenekler önünü kapamış olmalı;
küçüklük ve kayıtsızlık.
Ne korkunçtu o gün baş eğdiğin
(umut kesip baş eğdiğin)
hükümdar Artakserkses'e gitmek için
Susa yollarına düştüğün,
o ki meclisinde bir yer vermişti sana,
prenslikler ve başka şeyler önermişti.
Ve sen katlandın umutsuzca
bütün bu istemediklerine.
Ruhunsa başka şeyler arıyor,
başka şeyler için çırpınıyordu;
halkın ve Sofistler'in ödülleri:
aslan ağzında, paha biçilmez Aferin,
Agora, Tiyatro ve Defne dalları.
Artakserkses nasıl verebilir bunları sana?
Bir prenslikte nerde bulacaksın bunları?
Ve bunlarsız nedir yaşayacağın hayat?

E. A.

Büyüklükten sakın, Ey ruhum.
Hırslarını yenemiyorsan eğer
kuşkuyla izle onları, dikkat kesil.
Ve ne kadar yükselirsen
o kadar titiz ve uyanık olmalısın.

Ve sonunda, doruğa ulaşıp Sezar olduğunda:
ünün dört bucağa yayıldığında,
işte o zaman gözünü dört aç anayolda giderken
güçlü bir adam olarak,
herkesin gözü üstünde senin ve yanındakilerin,
kazara kalabalığın içinden bir Artemidoros
elinde bir mektupla sana doğru koşup
derse telaşla, «Hemen okuyun bunu,
sizi ilgilendiren ciddi sorunlar var,»
durmamazlık etme; hemen ertele
işini gücünü; başından sav
diz çöküp, selamlayan bütün o insanları
(onları sonra da görebilirsin);
hele Senato da beklesin biraz, ve zaman geçirmeden
bak ne diyor Artemidoros yazdıklarında.

E. A.

TANRININ ANTONİUS'U YÜZÜSTÜ BIRAKIŞI

Geceyarısı ansızın duyduğunda
nefis müziklerle, çığlıklarla
görünmez bir topluluğun geçtiğini —
boşuna ağlama talihin döndü,
yaptıkların boşa çıktı diye,
tüm tasarıların hayal oldu.
Bunu çoktan bekliyormuş gibi, bir yiğit gibi,
veda et ona, giden İskenderiye'ye.
Hele, kendini kandırıp geçirme içinden
yalnızca bir düştü bu, belki de yanlış işittim, diye;
alçalma böyle boş umutlar içinde.
Bunu çoktan bekliyormuş gibi, bir yiğit gibi,
böyle bir kente yaraşan sana yakışırcasına;
yaklaş pencereye kararlı adımlarla,
ve dinle heyecanla, bir korkağın
yalvarıp yakınışlarıyla değil,
son kez için titreyerek dinle o sesleri,
o gizemli topluluğun nefis çalgılarını,
sonra veda et yitirdiğin İskenderiye'ye.

E. A.

İthaka'ya doğru yola çıktığında,
dua et yolun uzun,
serüvenler, bilgilerle dolu olsun.
Laistrigonlar'dan korkma
ne Kiklopslar'dan, ne de öfkeli Poseidon'dan.
Böyle şeyler çıkmayacak yoluna,
düşüncelerin yüceyse, ince
bir duygu sarmışsa gövdeni ve ruhunu.
Laistrigonlar'la hiç karşılaşmayacaksın,
Kiklopslar'la ve öfkeli Poseidon'la,
sen onları ruhunda taşımadıkça,
ruhun onları çıkarmadıkça karşına.

Dua et yolun uzun olsun.
Nice yaz sabahları göresin,
ilk kez göreceğin limanlara
coşkuyla giresin, sevinç içinde!
Durup Fenike çarşılarından
has mallar satın al,
sedef ve mercan, abanoz ve kehribar,
çeşit çeşit başdöndürücü kokular,
bu başdöndürücü kokulardan al alabildiğin kadar;
yolun düşür Mısır kentlerine
öğrenmek, daha çok öğrenmek için bilgelerinden.

İthaka'yı hiç çıkarma aklından.
Oraya varmak en son amacın senin.
Ama ayağını çabuk tutayım deme.
Bırak, yılarca sürsün bu yolculuk, daha iyi;
yaşlanıp demir attığın zaman o adaya,
yolda kazandığın bunca şeyle zengin,
İthaka'dan zenginlikler beklemeyesin.

Bu güzel yolculuğu İthaka sağladı sana.
O olmasaydı yola hiç çıkmayacaktın.
Ama artık bir şey veremez sana İthaka.

Ve onu yoksul bulursan, sanma ki İthaka aldattı seni.
Kazandığın büyük bilgelik, onca deneyden sonra anlamış olmalısın İthakalar ne demek.

E. A.

İskenderiyeliler toplanmış
Kleopatra'nın çocuklarını görmeye,
Cesarion ve küçük kardeşleri,
İskender ve Ptolemaios, ilk olarak
götürüyorlar Stadyum'a
parlak bir geçit töreniyle
krallıkları açıklanacak.

İskender'e— Ermenistan, Medya,
ve Partiya krallıklarını verdiler.
Ptolemaios'a— Klikya, Suriye
ve Fenike krallıklarını.
Cesarion biraz öne çıkmış,
gül rengi ipekler içinde,
göğsünde bir sümbül demeti,
iki sıra yakut ve mor kristal kuşak,
pabuçları gül rengi inciler işli
beyaz kurdelalarla bağlanmış.
Onun adı küçüklerden daha sık geçiyor,
Krallar Kralı, diyorlar ona.

İskenderiyeliler anlamışlardır
bütün bunların göstermelik olduğunu.

Ama ılık ve şiirli bir gün bu,
gökyüzü arık ve mavi,
İskenderiye Stadyumu
eşsiz bir sanat eseri,
çarpıcı görkemi saraylıların
Cesarion'un incelik ve güzelliği
(Kleopatra'nın oğlu, Lagidler'in kanından.)

Bu yüzden İskenderiyeliler koşuyor Stadyum'a
coşuyorlar ve çığlık atıyorlar
Yunanca, Mısırca, kimisi İbranice,
gözkamaştırıcı görüntüyle büyülenmiş —
bu krallıkların boş sözler olduğunu
olan bitenin içyüzünü bile bile.

B. P.

GERİ GEL

Geri gel sık sık ve beni al,
sevgili şehvet, geri dön ve al beni —
gövdenin anısı uyanınca,
eski tutku kımıldayınca kanda;
dudaklar ve ten hatırlayınca
dokunmuş gibi ürperince el.

Geri gel ve al beni geceleyin,
dudaklar ve ten hatırlayınca.

B. P.

ELDEN GELDİĞİNCE

Dilediğin gibi değilse yaşamın,
hiç olmazsa çalış
elden geldiğince: kirletme onu
kalabalığında yeryüzünün,
koşuşturmalarla, konuşmalarla.

Kirletme yanına alıp sürükleyerek,
sunarak ilişkilerin
toplantıların
günlük bayağılığına,
yaşamak yabancı, ağır bir yük oluncaya.

B. P.

ÇOK SEYREK

Yaşlı bir adam. Yıpranmış, kamburu çıkmış,
yıllar sakatlamış onu, savruk yıllar,
ağır adımlarla geçiyor dar bir sokağı.
Ama evine girince saklamak için
yaşını, sarsaklığını, düşünüyor yine de
bitmemiş gençlik payını düşünüyor derin derin.

Şimdi gençler okuyor şiirlerini.
Canlı gözlerden onun tutkusu geçiyor.
Sesleri, işlek beyinleri,
biçimli, sert gövdeleri çalkalanıyor
onun anlatışıyla güzelliği.

B. P.

UZAK

Bu anıyı anlatmak isterdim...
ama nasıl solgun... hiç bir şey kalmamış gibi —
çünkü uzaklarda gömülü, ilk gençliğim yıllarında.

Yaseminden gerilmiş gibi bir ten...
o Ağustos gecesi? Ağustos muydu ?— o gece...
Yalnız gözleri hatırımda hayal meyal; gözleri,
sanırım, maviydi...
Evet, evet mavi, gökyakut mavisi.

B. P.

Bu gümüş sikkenin üstünde
gülen yüz,
yakışıklı, hoş yüzlü
Orofernes, Ariarates'in oğlu.

Çocuk yaşta Kapadokya'dan sürdüler
babasının büyük sarayından,
İyonya'ya gönderdiler büyüsün,
unutulsun diye yabancılarla.

Ey gözü dönmüş geceleri İyonya'nın,
çekincesiz, tam Yunan biçimi,
hazların tadına vardığı.
Yürekte hep Asyalı;
davranışlarında ve dilinde Yunan,
Yunan giysileri, firuzeler takınmış,
yasemin yağı sürünmüş gövdesine,
yakışıklı İyonya delikanlılarının
en yakışıklısı, en kusursuzu.

Sonra Suriyeliler geldiler Kapadokya'ya
ve tahta çıkardılar onu
kendini krallığa verdi iyice,
yeni bir eğlence bulmuştu şimdi:
açgözlülükle altın ve gümüş topluyordu;
önünde parıldayan zengin kümeler —
bayılıyordu, övünüyordu onlarla.
Ülke sorunları, yönetim derseniz —
çevresinde olup bitenden bile haberi yoktu.

Kapadokyalılar çok geçmeden indirdiler onu;
Suriye'de buldu kendini, Demetrios'un sarayında:
aylaklık, eğlenceler,
Ama günün birinde alışılmadık düşünceler
böldü büyük tembelliğini;
annesi Antiokhida
ve o yaşlı kadın Stratonis tarafından
Suriye kral ailesindendi o da,
Selefkoslar'dan bile sayılabilirdi.
Bir süre sıyrıldı şehvetten, esrikliğinden
ve şaşkın, beceriksizce
bir dolap çevirmeye kalkıştı aklı sıra
bir şeyler yapmaya, bir şeyler tasarlamaya,
yüzüne gözüne bulaştırdı ve iyice gözden düştü.

Sonu bir yerlere yazılmış, yitmiş olmalı;
belki tarih durmadı üstünde,
haklı olarak, böyle ufak
bir olayı yazmak gereğini duymadı.

Burada, bu gümüş sikkenin üstüne
görkemli körpeliğinden bir tılsım bırakan
şiirli güzelliğinden bir ışık
İyonyalı çocuğun estetik anısı
Ariarates'in oğlu, Orofernes.

B. P.

YEMİNLER EDİYOR

Yemin ediyor daha temiz bir yaşam kuracağına.
Ama gelince gece kendi öğütleriyle,
uzlaşmalarıyla, sözleşmeleriyle;
gövdenin diriliğini de getirince gece
titreyerek arzudan gerisin geri dönüyor
bitkin ve yenik aynı ölümcül eğlencelere.

B. P.

RESİM SANATI

Kendimi işime verdim, onu seviyorum.
Ama bugün kompozisyonun zayıflığı hevesimi
kaçırdı.
Gün etkiledi beni. Bir yağmur, bir rüzgâr.
Konuşmak değil, seyretmek istiyor canım.
Bu resimde şimdi, çeşmenin yanına uzanmış
güzel bir delikanlıya bakıyorum,
koşmaktan bitkin düşmüş olacak.
Ne güzel bir çocuk; tanrısal bir öğle
tatlı uykulara sürüklemiş onu —
Oturuyor, öylece bakıyorum bir süre.
Ve işte resim sanatı ki yeniden soluk veriyor bana.

E. A.

MAGNESYA SAVAŞI

Eski ruhunu yitirdi, yürekliliğini.
Yarı hasta, yorgun gövdesi,

ilgilendiği tek şey. Geri kalan yaşamıysa
dertlerden uzak geçecek. Hiç olmazsa

bunu sağlıyor Filip. Bu gece zar atıyor,
eğlenti istemiş gönlü. Güller yerleştiriyor

sofraya. Ne yapalım Antakya yıkıldıysa
Magnesya'da? O güçlü ordunun saflarında

tam bir bozgun yeli esmiş diyorlar
o kadar da değildir; abartıyorlar belki de.

İnşallah. Çünkü düşmanlıklar bir yana,
ırkımızdandılar.
Ama bir «inşallah» yeter. Belki çok bile.

Filip tabii ki ertelemiyor şöleni.
Yaşamın ağır yükü uzun sürdüyse de,

iyi bir şey var, tutukluk yapmıyor belleği.
Suriye'de nasıl ağladıklarını, nasıl üzüldüklerini

hatırlıyor, Ana Makedonya çürüyüp çöktüğü
günler. —
Başlasın ziyafet! Köleler, flütler, meşaleler!

B. P.

610'DA 29 YAŞINDA ÖLEN AMMONİS İÇİN

Rafael, şair Ammonis'in mezar yazıtı için
birkaç dize yazmanı istiyorlar.
İnce, özenli birkaç söz. Bunu başaracak,
şairimiz Ammonis'e yaraşır sözleri
tek yazacak sensin.

Doğal ki, onun şiirlerinden söz edeceksin
güzelliğinden de
tutkun olduğumuz ince güzelliğinden.

Senin Yunancan her zaman pürüzsüz ve müziklidir.
Şimdi bütün ustalığını göstermeni istiyoruz.
Aşkımızı ve üzüncümüzü yabancı bir dilde söyle.
Mısırlı duygularını dök yabancı bir dile.

Rafael, öyle dizeler yazmalısın ki
yaşadıklarımızdan bir şeyler olmalı içinde
şiirin ritmi ve her dize göstermeli
bir İskenderiyeli bir İskenderiyeli'den söz etmekte.

E. A.

ATİR AYINDA

Güçlükle okuyorum eski taşın üzerinde
«RA(B) İSA MESİH.» «R(U)H sözcüğünü
çıkarıyorum.
«ATİR A(Y)IN(D)A.» «LEUCIU(S) UYKU(YA)
DAL(D)I.»
Yaşının yazıldığı yerde «... YIL YA(ŞA)DI.»
Kappa Zeta genç yaşta öldüğünü
gösteriyor.
Aşınmış taşta yer yer görüyorum «ON(U)
...İSKENDERİYELİ.»
Sonra üç satır hiç okunmayan;
ama birkaç sözcük çıkarıyorum «GÖZY(A)ŞLA-
RIMIZ,» «KEDER» gibi,
sonra yine «GÖZYAŞLARI» ve «Bİ(Z) (A)RKA-
DAŞLARI YASLIYIZ.»
Öyle görünüyor ki Leucius yürekten sevilmiş
olmalı.
Atir ayında Leucius uykuya daldı.

E. A.

CANLANINCA

Koru onları, şair,
Kalan ne kadar az da olsa.
Seviştiğinin izleri.
Yerleştir yarı gizli, tümcelerine.
Tutmaya çalış, şair,
beyninde canlanınca
geceleyin ya da öğlen ışıltısında.

B. P.

1903 GÜNLERİ

Bir daha bulamadım onları çabucak yitirilen
şeyler...
şiirli gözler, solgun yüz...
yolun alacakaranlığında...

Bir daha bulamadım onları - rasgele kazanılan
şeyler,
kolayca bıraktıklarım;
sonra peşinden koştuğum, acılar içinde.
Şiirli gözler, solgun yüz,
bir daha bulamadım o dudakları

B. P.

TÜTÜNCÜ VİTRİNİ

Durmuşlar kalabalığın içinde
Işıklı bir tütüncü vitrininin önünde.
Bakışları karşılaştı önce
Çekingen, duraklayarak anlattılar
etin sapkın isteğini birbirlerine
Sonra beceriksiz birkaç adım kaldırımda —
sonra gülümseyiş ve yumuşacık selamlaşma

Ve sonra üstü kapalı fayton...
Gövdelerinin sıcak yakınlığı;
kenetlenen eller, buluşan dudaklar.

B. P.

LANES'İN MEZARI

Tutkun olduğun Lanes bu mezarda değil Markus,
oturup başında saatlerce ağladığın.
Tutkun olduğun Lanes sana çok daha yakın
eve kapanıp resmine uzun uzun baktığında,
değerli ne vardıysa onda, tutkun olduğun,
her nasılsa yaşayan resmine.

Hatırla, Markus, prokonsülün sarayından
o ünlü Sireneli ressamı getirttiğin günü,
gözlerini dostuna diker dikmez
nasıl da sanatçı kurnazlığıyla
seni inandırmaya çalışmıştı
onu ancak Hyakinthos olarak yapabileceğine
(bu yolla resmi daha da ünlenecekti.)

Ama senin Lanes güzelliğini böyle veremezdi;
hemen karşı çıkıp, kendisini sümbül
ne de bir başka şey
İskenderiyeli Rhametikhus'un oğlu Lanes olarak
yapmasını söylemişti ona.

E. A.

ANLAMLARI

İlk gençliğim yılları, cinsel yaşamım
nasıl açık şimdi anlamları.

Ne gereksiz yerinmelermiş onlar, nasıl boş...

Ama bilmiyordum ki o zamanlar.

Düşkün yaşamında ilk gençliğimin, ta derinlerde
şiirimin yapısı biçimleniyordu
sanat alanım çiziliyordu aslında.

İşte, bu yüzden dengesizdi yerinmeler bile.
Kendimi yenmek için verdiğim kararlar, değişmek
iki hafta dayanıyordu olsa olsa.

B. P.

İSKENDERİYELİ EMİLİANUS MONAE, İS 628-655

Sözlerden, yüzümden, huylarımdan
kusursuz bir zırh yapacağım kendime;
çıkacağım o zaman kötülerin karşısına
hiç korku ve zayıflık duymadan.

Kötülük etmek isteyecekler. Ama
bana yaklaşanların hiç birisi de
bilmeyecek nerde yararlarım, incinir yerlerim,
onlar ki görünmeyecek beni saran yalanlardan. —

Emilianus Monae'nin kendini beğenmiş sözleri.
Merak ediyorum, bu zırhı yapabildi mi acaba?
Yaptıysa da çok giyememiştir.
Sicilya'da öldü, yirmi yedi yaşında.

E. A.

DEMETRİOS SOTER'E DAİR, İÖ 162-150

Beklediklerinin hiç biri olmadı!

Büyük işler düşlerdi;
Magnesia savaşından beri ülkesine çöken
utanca son vermek.
Güçlü bir ulus olacaktı Suriye yeniden,
ordularıyla, donanmalarıyla,
büyük kaleleri, hazineleriyle.

Çok acılar çekti, acıyla burkulurdu yüreği
arkadaşlarının-ona, Kral Selefkos Filopator'un
oğluna, tatlılık
ve incelikle davranan seçkin aile çocuklarının —
konuşmalarında üstü kapalı bir kayıtsızlık sezdikçe
Helenleştirilmiş Hanedanlar'a,
göçüp gitmişlere ciddi işlerden,
halklara önderlikten.
Bir köşeye çekilir, hırçınlaşırdı, ant içerdi ki
hiç de düşündükleri gibi değil;
bakın nasıl kararlı;
savaşacak, gösterecek onlara, son gülen o olacak.

Bir Doğu'ya ulaşmanın yolunu bulsa,
bir başarsa İtalya'dan kaçmayı —
ruhundaki tüm canlılığı,
olanca enerjisini nasıl da aktarır insanlarına.

Ah, bir Suriye'de bulsa kendini!
O kadar küçüktü ki ülkesinden ayrıldığında,
neye benzediği bile aklında hayal meyal.
Ama kafasında her zaman kutsal,
tapınçla yanaşılacak bir şey olarak korumuş onu,
güzelim bir toprak,
Yunan kentleri, limanları. —

Ya şimdi?
Şimdi umutsuzluk ve hüzün.
Roma'daki gençler haklıymış.
Makedon yayılmasından doğan Hanedanlar
sürdüremiyor işte varlığını.

Ne çıkar: O kendine düşeni yaptı,
savaştı elinden geldiğince.
Ve kapkara bir bezginlik içinde,
tek şey var yaslandığı
gururla, yenilmişken bile,
aynı boyun eğmez erkekliği gösteriyor dünyaya.

Gerisi— düşler ve boş çabalar.
Şu Suriye— sanki kendi ülkesi değil,
Herakleides ile Balas'ın ülkesi.

B. P.

Bu oda, ne kadar iyi tanıyorum burasını.
Şimdi burası da, bitişik oda da
kiralık işyerleri olmuş. Bütün evde büroları
acentaların, tüccarların ve Şirketler'in.

Ah, bu oda, ne kadar bildik bir yer burası!

Şurada, kapının yanında bir sedir vardı,
önünde bir Türk kilimi;
hemen yanda, üzerinde iki sarı vazo duran raf.
Sağda; hayır, karşıda, aynalı bir dolap.
Ortada her zaman yazı yazdığı masa;
ve üç büyük hasır iskemle.
Pencerenin kenarında yatak dururdu
üzerinde kaç kere sevişmiştik.

O zavallı eşya hâlâ buralarda bir yerde olmalı.

Pencerenin kenarında yatak dururdu;
ikindi güneşi gelirdi yarısına kadar.

Bir ikindi saat dörtte ayrıldık
bir haftalığına. Ahh,
hâlâ bitmedi o hafta.

E. A.

DAREYOS

Şair Fernases destanının
en önemli bölümüne çalışıyor.
Histaspes oğlu Dareyos
Pers krallığına nasıl geldi.
(Dionisos ve Eupator diye selamlanan
şanlı hükümdarımız Mitridates onun soyundandır.)
Burada biraz felsefe gerek;
Dareyos'un içinden geçenleri anlamalıyız o sıra:
belki sarhoşluk, belki yüzsüzlük; ama hayır— daha
çok,
görkemin boşluğunu anlamak gibi bir şey olmalı.
Bu noktada derin derin düşünüyor şair.

Ama birden odaya giren
hizmetçinin sesiyle bölünüyor düşünceleri.
Romalılarla savaş başladı.
Askerlerimizin çoğu sınırı geçti bile.

Şair donakalmıştır. Felaket!
Nasıl olur da, şanlı hükümdarımız,
Dionisos ve Eupator diye selamlanan Mitridates,
Rum şiirine zaman ayırabilir şu sıra?
Savaşın ortasında— bir düşünün, Rum şiiri!

Fernases bir aşağı bir yukarı dolaşıyor. Ne talih!
«Dareyos»uyla işleri ne güzel yolundayken
tam, ortaya çıkıp bir daha açılmamacasına
ağzını kapatacakken eleştirmenlerin,
kıskanç insanların.
Büyük gecikme, büyük gecikme, tasarıları için.

Bu kadarla kalsa, gene iyi.
Bakalım güvenlik içinde miyiz
Amisos da. Korunması hiç de iyi bir kent değil.
Romalılar desen en kanlı düşmanımız.
Acaba haklarından gelebilir miyiz, biz
Kapadokyalılar? Mümkün mü bu?
Böyle bir zamanda başa çıkabilir miyiz
tümenleriyle?
Güçlü Tanrılar, koruyucuları Asya'nın, yardım edin
bize. —

Bunca yürek çarpıntısı ve bela arasında
şiirsel düşünce gelip gidiyor yine de. —
doğru olanı yüzsüzlük ve sarhoşluk kuşkusuz:
yüzsüzlük ve sarhoşluk içinde olmalı Dareyos.

E. A.

ALEKSANDR BALAS'IN LÛTFU

Oh, hiç de bozguna uğramış değilim,
arabamın tekeri kırıldı, yitirdim diye aptalca bir
zaferi.
Gecemi nefis şaraplar, has güller
arasında geçireceğim. Bütün Antakya benim.
Benim göklere çıkardıkları genç.
Ben Balas'ın zayıflığı, tapındığı kişiyim.
Göreceksiniz, yarın yarışta hile olduğunu
söyleyecekler.
(Bir de adilik edip gizlice buyursaydım —
dalkavuklar verirdi birinciliği tek teker arabama
bile.)

E. A.

BAŞLANGIÇLARI

Tadına doymuşlar sapkın,
tensel eğlencelerin. Doğruluyorlar şilteden,
ve konuşmadan çabucak giyiniyorlar.
Sırayla çıkıyorlar evden, gizlice,
kuşkudalar; hallerinden anlaşılacak
az önce nasıl bir yatakta yuvarlandıkları.

Ama nasıl kurulur ki bir sanatçının yaşamı?
Yarın, öbür gün, yıllar sonra besteleyecek
başlangıçları burda olan canlı satırları.

B. P.

ÜNLÜ FİLOZOFUN OKULUNDAN

İki yıl Ammonius Sakkas'ın öğrencisi oldu;
ama felsefeden de sıkıldı Sakkas'dan da.

Sonra siyasete atıldı.
Onu da bıraktı. Budalanın biriydi Vali;
çevresindeki asık yüzlü, kalın kafalı memurlar;
acınası zavallılar. Yunancaları barbar oğlu
barbardı.

Kilise ilgisini çekti
bir parça; kendini vaftiz ettirip
Hristiyan olmaya kalkıştı. Ama çok geçmeden
düşüncesini değiştirdi. Putperestliğe düşkün
büyükleriyle bozuşurdu o zaman;
bolca verdikleri harçlığını da
şıp diye keserlerdi - korkunç bir şey.

Yine de bir şeyler yapmalıydı.
İskenderiye batakhanelerine dadandı,
düşkünlüğün gizli yuvalarına.
Kader bu yolda yüzüne gülmüştü;
ender güzellikte bir yüz bağışlamıştı ona.
O da bu tanrı vergisinin tadını çıkarıyordu.

Güzelliği bir on yıl daha dayanırdı
olsa olsa; ondan sonra —
belki yine Sakkas'ın yanına dönerdi.

Bu arada yaşlı filozof ölmüşse,
bir başka filozofa ya da sofiste giderdi;
uygun birisi her zaman bulunurdu.

Ya da sonunda, siyasete bile dönebilirdi —
ailesinin geleneklerini
övünçle anımsayarak,
yurduna karşı görevlerini, buna benzer önemli
sorunları.

E. A.

GEMİDE

Bu küçük karakalem
kuşkusuz benziyor ona.

Büyülü bir ikindi
geminin güvertesinde, çabucak çizilmiş.
Dört bir yanımızda İyon Denizi.

Ona benziyor. Ama daha yakışıklı olmalı.
Duyumluydu acı çekecek kadar,
yüzündeki anlatımı aydınlatan bu.
Şimdi ruhum, onu zaman içinden çekip
uyandırınca, daha da yakışıklı geliyor bana.

Zaman içinden. Bütün bunlar çok eski, çok —
çiziştirilmiş kâğıt, gemi ve ikindi.

UMUTSUZCA

Büsbütün yitirdi onu. Şimdi arıyor
her yeni sevgilinin dudaklarında
sevdiğinin dudaklarını; kucaklarken
bir başkasını aldansın istiyor
aynı çocuğa kendini hep ona veriyor sansın.

Büsbütün yitirdi onu, sanki hiç olmamış gibi.
Çünkü kurtulmak öyle demişti o kurtulmak
istiyordu
hasta tensel eğlencelerin lekesinden
lekesinden tendeki utancın
vakit var daha - diyordu vakit var kurtulmaya.

Büsbütün yitirdi onu, sanki hiç olmamış gibi.
Düşlerinde sanrılarında
başkalarının dudaklarında hep onun dudakları.
Yanıyor, yeniden duymak için tanıdık aşkı.

B. P.

ZAMAN ONLARI DEĞİŞTİRMEDEN

Ayrılık vakti gelip çattığında koyu bir keder
kapladı ikisini.
Ayrılmak istemiyorlardı; ama koşullar.
Hayat ikisinden birini uzak bir yere
gitmeye zorluyordu— New York'a ya da
Kanada'ya
Kuşkusuz, eskisi gibi değildi aşkları;
günden güne azalmıştı o çekicilik,
aşkın çekiciliğinden çok az şey kalmıştı.
Ayrılamıyorlardı bir türlü.
Ama koşullar.— Belki de Yazgı
ikisini ayıran bir sanatçı olarak belirmişti
duygularına gölge düşmeden, Zaman onları
değiştirmeden;
birbirlerini eskisi gibi bilsinler diye hep,
yirmi dört yaşında, yakışıklı, genç bir adam.

E. A.

İSKENDERİYE'DE, İÖ 31

Kentin kenar mahallelerine yakın küçücük
köyünden
geliyor çerçi üstü başı toz içinde.

«Günlük var!» «Sakız var!»
«Halis zeytinyağı!» «Saç için kokular!»

Çığırıyor sokaklarda. Ama kalabalığın o koca
gürültüsü,
resmigeçitlerin ve müziğin karmaşasında boğuluyor
sesi.

İtip kakıyorlar onu, sürükleyenler, çarpanlar.
Ve kalabalıktan başı dönmüş soruyor: «Bu ne
çılgınlık?»

İçlerinden biri sarayın yaydığı o koca yalanı
çarpar gibi söylüyor suratına: Antonius bir zafer
kazanmış Yunanistan'da.

E. A.

BATI LİBYA'DAN BİR HÜKÜMDAR

Batı Libya'dan hükümdar
Menelaus oğlu Aristomenes'i
genellikle herkes beğendi
kaldığı on gün boyunca İskenderiye'de.
Adı gibi, giysileri de Yunan'dı.
Ünvanları severek kabul etti, ama
gözü onlarda değildi; alçakgönüllü biriydi.
Yunanca kitaplar satın aldı,
özellikle tarih ve felsefe üzerine.
Ama her şeyden önce, az konuşan biriydi.
Derin bir adam olmalı, diyordu herkes,
böylelerinin doğaldır az konuşması.

Ne, derin bir adamdı, ne de başka şey.
Sıradan, saçma sapan biriydi.
Yunan adı aldı, Yunanlılar gibi giyindi;
azçok Yunanlılar gibi davranmayı öğrendi;
ve Yunancayı korkunç bir kabalıkla konuşup
bıraktığı olumlu izlenimi kazara siler korkusuyla
ruhu tir tir titriyordu,
ve İskenderiyeliler adetleri üzre
hemen çakarlardı durumu, iğrenç sefiller.

Bu yüzden laflar dirhemle çıkıyordu ağzından,
tavırlarını ve söyleyişini korkuyla izliyordu;
ve bütün o konuşmaların içine birikip yığılmasından
azıcık olsun acı duymuyordu.

E. A.

Serseri hallere düştüm, ele güne muhtaç.
Şu imansız Antakya kenti
meteliksiz kodu beni;
şu imansız kent pahalı yaşamıyla.

Ama gencim, sağlığım da yerinde.
Yunancayı son derece rahat konuşuyorum
(Eflatun'u ve Aristo'yu su gibi bilirim
ne söylevciler, ne şairler, kimi sayarsanız.)
Askeri konular üstüne bir fikrim var,
paralı askerlerin şeflerinden dostlar edindim.
Biraz da yönetimin içinde sayılırım.
Geçen yıl altı ayımı İskenderiye'de geçirdim;
orada olup bitenlerle ilgili
bir, hatta iki (bu daha yararlı) şey biliyorum:
Kakergetis'in görüşleri, hainlikleri, vesaire.

Kendimi tümüyle yetişmiş,
tam bu ulusa hizmet edecek adam buluyorum,
sevgili yurdum Suriye'ye.

Beni nereye atarlarsa atasınlar
yurduma yararlı olmaya çalışacağım. Niyetim bu.
Gelgelelim, dalaverelarıyla işimi bozacak
olurlarsa—
bilmeyen var mı o gayretkeşleri-şimdi bunları
konuşmanın sırası mı?
Eğer işimi bozacak olurlarsa, günah benden gitti.

İlk önce Zabinas'a başvuracağım,
eğer o ahmak değerimi bilmezse,
düşmanına, Gripos'a gideceğim.
O budala da işe almazsa beni,
doğru Hirakanos'a koşacağım.

Nasıl olsa üçünden biri beni isteyecek.

Vicdanım hiç rahatsız değil
bir seçim yapmıyorum diye.
Üçü de aynı ölçüde zararlı Suriye'ye.

Ben ki perişan bir adamım, neden hata bende olsun?

Talihsiz başımı kurtarmaya çalışıyorum.
Her şeye kadir tanrılar akıl etselerdi
onurlu bir dördüncüsünü yaratmayı,
seve seve giderdim ona.

E. A.

RUHU GÜÇLENDİRMEK

Ruhunu güçlendirmek isteyen
aşmalı bağlılık ve saygıyı.
Kimi yasalara uysa da
çoğu çiğneyecek,
yasayı ve alışılmışı, çiğneyip geçecek
yerleşik, dar kalıpların ötesine.
Tensel hazların öğreteceği çok şey var ona.
Yıkıcı eylemden korkmamalı
(evin yarısı yerle bir olacak elbet)
Bu yoldan erdemle boy verilir bilgeliğe.

B. P.

Hâlâ eski İskenderiye. Biraz yürü
Hipodrom'a giden düz yol boyunca
Şaşar kalırsın gördüğün saraylar
Anıtlar karşısında.
Onca savaş ve yıkım ve küçülmüş halliyle
Kent yine de güzel.
Sonra gezintiler, kitaplar
Ve nice uğraş, nasıl da geçiyor zaman.
Akşamları beşimiz (tabii, takma adlarla)
Ve kentte kalmış birkaç Rum
Deniz kıyısında buluşuyoruz.
Kimi kilise işlerinden (buradakiler
Roma'ya yakınlaşmış gibi)
Kimi edebiyattan konuşuyoruz.
Geçen gün Nonnus'tan dizeler okuduk
Ne imgelem, ne ritm, ne dil, ne uyum!
Panopolisli'yi nasıl da beğendik o coşkuyla
Böylece günler geçiyor ve burada hayat
Hiç tatsız değil
Çünkü, kuşkusuz böyle sürüp gitmeyecek
İyi haberler var: Ya İzmir'de
Bir şeyler oluyor, ya da
Nisan'da arkadaşlar Epiros'tan yola çıkacaklar.
Tasarılarımız kesinlikle gerçekleşme yolunda
Kolayca atacağız Basil'i başımızdan
İşte o zaman gün bizim olacak.

B. P.

ANNA DALASSENE

Aleksios Komnenos'un annesine
—tavırlarıyla seçkin, âdetleriyle seçkin
o bilge kadın Anna Dalassene'ye—
bağlılığını gözalıcı biçimde göstermek için
yayınlattığı krallık fermanında
çeşitli övgü cümleleri var:
burada, onlardan birini,
güzel ve soylu bir cümleyi aktaralım:
«'Benim', 'senin' gibi soğuk sözler asla ağza
alınmazdı.»

E. A.

YARIM SAAT

Hiç benim olmadın, olacağın da
yok sanırım. Bir iki söz, bir yanaşma
Dün bardaki gibi— o kadar.
Evet, acı bir şey bu. Ama biz sanata hizmet
edenler,
kimi zaman beyindeki gerilimle
Nerdeyse tensel bir haz duyabiliriz
Kuşkusuz kısa bir süre.
İşte dün barda böylece—
Güzel yardımıyla alkolün—
Cinsellikle dopdolu bir yarım saat geçirdim.
Sanırım anladın halimi
Ve biraz daha kaldın yanımda bilerek.
Gerekliydi bu. Çünkü bütün düşgücüne, alkolün
büyüsüne rağmen
Senin dudaklarını da görmeliydim
Yanımda olsun istiyordum gövden.

B. P.

NOTLAR

İLK BASAMAK. Helenistik dönemin en ünlü şairlerinden Theokritos (İÖ. y. 310 - y. 245) Sirakusa'da doğdu. Ptolemaios Filadelfus'un saltanatı sırasında, İÖ. 273'de İskenderiye'ye gitti. Özellikle kırsal şiirleriyle tanınmıştır.

CHE FECE IL GRAN RIFIUTO. Bu şiirin başlığı Dante'nin *Cehennem*'indeki 3'üncü Konto'nun 60 ıncı satırından alınmıştır. Eksiksiz yazılışı «che fece per viltate il gran rifiuto» olan dize «korkarak o büyük reddi yapan» anlamına gelmektedir. Dize 1294'de papa seçilen Celestine'i ima etmektedir. Kavafis'in yorumu Celestine'in vicdani rahatsızlık sonunda bu görevden çekildiğidir. Bu yüzden başlık boşluk bırakılmıştır.

KRAL DEMETRİOS. Makedonya kralı Demetrios (İÖ. 337-283) Büyük İskender'in üvey kardeşiydi. Öteki adı Poliorketes (Kuşatıcı) idi. Sonraları Pyrrhos ve Lisimakhos'un ortak güçlerince tahtından indirildi.

AYNI KENTTE. Kavafis bir arkadaşına gönderdiği mektupta şiir üstüne şunları diyor: «Bir bakıma harika. Dize düzeni ve kafiyeler kusursuz. İşlevi, «fikirsel» düzeyde olan bir tür şiir vardır. Şiirim bu türe girer». Kavafis «Aynı Kentte» adlı şiirini 15 yıl masasında sakladıktan sonra, ancak 1909'da yayınlamıştır. Yine de 1910'da çıkardığı kitabına bu şiiri almamıştır.

TANRININ ANTONİUS'U YÜZÜSTÜ BIRAKIŞI. Söz konusu tanrı Antonius'un koruyucusu Baküs'dür. Şiir Plütarkos'un Antonius üzerine yazdığı bir öyküye dayanmaktadır.

İTHAKA. Kiklopslar: Yunan mitolojisinde alınları-

nın ortasında tek gözü bulunan devler.
Laistrigonlar: Odissea destanında Odisseus'un gemilerine saldıran bir boy.

İSKENDERİYE KRALLARI. Cesarion'un Julius Sezar ve Kleopatra'nın oğulları olduğu sanılmaktadır. İskender ve Ptolemaios Antonius'un oğullarıydılar.

ATİR AYINDA. Eski Mısır takviminde Atir 10 Ekim ile 8 Kasım arasındaki dönemi kapsayan üçüncü aydı. Kappa Zeta Yunanca 27 sayısını belirtmektedir.

LANES'İN MEZARI. Yunan Mitolojisi'ne göre Apollo, Hyakinthos adındaki genci sever, ama onu kaza sonucu öldürür. Hyakinthos'un kanından sümbül adlı çiçek ortaya çıkar.

DEMETRİOS SOTER'E DAİR. İÖ 162-150 yılları arasında Suriye kralı olan Demetrios Soter (Kurtarıcı) IV. Selefkos'un oğluydu. 175 yılında Roma'ya rehin olarak gönderildi.

DAREYOS. Pers kralı I Dareyos (Büyük) İÖ 521-485 yılları arasında hüküm sürmüştür. Amisos Samsun'un yerinde kurulmuş bir kent.

ALEKSANDR BALAS'IN LÜTFU. Aleksandr Balas Antiokhos Epifanes'in oğlu olduğunu, bu yüzden Suriye tahtının kendisine bırakılması gerektiğini öne sürüyordu. İÖ 150 yılında Demetrios Soter'i tahtından indirdi ve kendisini Suriye kralı ilan etti. İÖ 146'da ise Demetrios Soter'in oğluyla Antakya yakınında giriştiği savaşta yenildi.

ÜNLÜ FİLOZOFUN OKULUNDAN. Ammonios Sakkas İS 3. yüzyılda İskenderiye'de ders veren yeni-Platoncu bir filozoftu.

SÜRGÜNLER. Şiirde Arap istilasından sonraki (İ.S. 641'den sonra) İskenderiye betimleniyor. *I. Basil* (İ.S. 867-886), *III. Mihail*'i öldürüp yerine geçen Bizans İmparatoru. Şiirin bir başka çevirisinde «Roma» yerine «Papalık» deniyor. *Nonnus* (İ.S. 5. yy.) Mısır'lı Yunan şairi.

KONSTANTİNOS KAVAFİS

Konstantinos P. Kavafis İstanbul'un varlıklı ailelerinden gelen Peter John Kavafis ve Chariclea Photiadi'nin oğluydu. Peter John ve ağabeyi George, babalarının ölümünden sonra aile şirketi *Kavafis ve Mahdumları*'nın ortakları oldular. 1850'de Peter John şirketin bir temsilciliğini açmak amacıyla ailesini alarak İskenderiye'ye gitti. Ailenin en küçük çocuğu Konstantinos 17 Nisan 1863'de bu kentte doğdu.

Peter John Mısır'ın sayılı işadamlarından biri oldu. 1869 yılında sanayiin geliştirilmesine yardım etmesi için İsmail Paşa onu yanına aldı. O dönemde İskenderiye aristokrasisi çeşitli mesleklerden ve uluslardan gelen kişilerden oluşuyordu. 1870'de babası geride çok az para bırakıp ölünce Konstantinos kardeşleri ve annesiyle birlikte oturdu. İki yıl sonra aile İngiltere'ye göç etti. Kavafis ailesi yedi yıl Londra'da kaldı. *Kavafis ve Mahdumları* şirketi dağılınca, anne Chariclea altı oğluyla birlikte İskenderiye'ye döndü.

Konstantinos 16 yaşında, bir çeşit ticaret lisesi olan *Hermes*'e yazıldı. Bu yaşına kadar evde özel İngilizce ve Fransızca öğrenimi görmüş. Yunan Ortodoks dininin koşullarına göre yetiştirilmişti. Kavafis lisede öğrenim gördüğü sıralarda ticari konulardan çok, eski Yunan uygarlığı ve klasikleriyle ilgilendi.

1882 Haziran'ında, İskenderiye'de Hristiyanlar'a karşı başlatılan ayaklanmada pekçok Avrupalı öldürüldü. Bu olaya karşılık İngilizler İskenderiye surlarını topa tuttular. Kent alevler içinde kaldı. Yabancıların çoğunluğu kenti bırakıp kaçtılar. Bu arada, Kavafis ailesi de İstanbul'a göç etti. Konstantinos Kavafis annesiyle birlikte üç yıl İstanbul'da kaldı. Chariclea Photiadi Fener'in köklü ailelerinden birinin kızıydı. Konstantinos dedesinin Fener'

deki evinde anne tarafının geçmişiyle, bu ailenin kentteki Rum toplumuna yaptığı katkılarla ilgilendi. Ömrü boyunca ilgi duyacağı Bizans ve Helen tarihini de yine bu dönemde incelemeye başladı. Dante'yi İtalyancasından okurken, ilk şiirlerini karalamaya başlamıştı. Rumların *demotikos* denilen günlük konuşma diline de Kavafis'in ilgi duyması bu döneme raslar. Şair olgunluk çağı şiirlerinde bu dili sık sık kullanacaktır. Geleceğin şairinin, yüzyıllardan beri ağızdan ağıza dolaşan Rum halk türkülerini; hem halk diliyle (demotikos), hem de kurallara uygun dille yazılan modern Yunan şiirini yakından tanıması da yine aynı dönemin özelliklerindendir.

Konstantinos ve annesi 1885 yılında İskenderiye'ye döndüler. Bundan sonraki yedi yılını genç şair okumak ve yazmakla geçirdi. Bu yıllarda Bizans ve Helen tarihi ve edebiyatlarının yanısıra, Latin, Fransız ve İngiliz edebiyatıyla da yoğun biçimde ilgilendi.

Genç Kavafis İskenderiye'ye döndüğünde Mısır fiilen İngiltere'nin yönetimi altına girmişti. Rum toplumunun ticari varlığı ortadan kaldırılmış, İskenderiyeli Rumlar genel bir yoksulluğun hüküm sürdüğü bir dönemde kendi yaşamlarını ve kurumlarını yeniden diriltme gücünden yoksun kalmışlardı. Kavafis ailesinin daha önce yaşadığı dönemin özellikleri artık yoktu. Kavafis hiçbir zaman siyasal bir eylemin içinde yer almadı, ama düşüncelerinde hümanist ve liberaldi. Karşılaştığı yeni koşullar onu rahatsız etti ve o dönemde yazdığı bazı şiirlerde kötümserliğini yansıttı.

Kavafis 1892 yılında Sulama Bakanlığı'nda geçici kâtip olarak işe başladı. Bu işini 1922 yılına kadar sürdürdü. Bu arada birkaç yıl da İskenderiye borsasında çalıştı. Kavafis eski ve modern Yunanca'nın yanısıra, İngilizce, Fransızca, İtalyanca, Latince ve Arapça biliyordu. Çok dil bilmesinden dolayı iş çevresinde «çok yararlı» bir kişi olarak karşılanıyordu.

1899 yılında Kavafis annesini yitirdi. Bu olayla birlikte felaketler birbirini izledi. Birkaç yıl içinde

üç kardeşi birden öldü. Öteki iki kardeş ise Kahire ve Paris'e göçtü. Kavafis 1908 yılından başlayarak ömrünü İskenderiye'de yalnız geçirmeye başladı.

1903'de Kavafis'in on iki şiiri Yunanistan'da ilk kez yayınlandı. 41 yaşındayken yayınladığı ilk kitabı ise yalnızca on dört şiir içeriyordu. Kavafis eleştirmenlere kitabını göndermedi, ancak kitap ilgi gördü ve üstüne yazılar bile yazıldı. Kavafis'in yılda yetmiş kadar şiir yazdığı, bunların ancak bir ikisini sakladığı yazılmaktadır. Şairin yaşamını yazan Timos Malanos'a göre, Kavafis kamuoyunun görüşünden hastalıklı ölçüde korkarmış. Eleştiri için başvurduğu yöntem, şiirlerinin kopyalarını arkadaşlarına göndermek, onların olumlu görüşlerini aldıktan sonra yayınlamakmış.

1907 yılında Kavafis *Yeni Yaşam* adlı genç bir edebiyatçılar grubunun çalışmalarına ilgi duydu. Onların toplantılarına katılmaya başladı. Bu grup özellikle halkın konuşma dilinin kullanılmasını savunuyordu. Kavafis de onların görüşlerine katılıyor, dergilerinde yazıyordu. Ancak şair geleneksel edebi dilin güzelliklerini de yadsımıyordu. Geldiği sınıfın ve ailesinin mirası olarak bir yanıyla da bu kuralcı dile bağlıydı. Kavafis şiirlerinde hem geleneksel aydın dilini hem de halk dilini birleştirmeyi başarmış ender şairlerdendir.

1910 yılında ikinci kitabını yayınladı. Çeşitli dergilerde şiirlerini yayınlatmayı sürdürdü. Yıllar geçtikçe dış ülkelerde de tanınmaya başlıyordu. Kavafis bundan sonra hiç kitap yayınlamadı. Şiirlerinin ilk kapsamlı baskısı ise, ölümünden iki yıl sonra, 1935 yılında yapıldı.

Konstantinos Kavafis 1922'de Bakanlık'tan emekli olduktan sonra günlerini yazmak ve okumakla geçirdi. Evi sık sık dostlarıyla dolup taşıyordu. Bu toplantılar genellikle şiir, tarih ve çağdaş olaylar üstüne sürüp gidiyordu. Şair 1932 yılında gırtlak kanserine yakalandı, ancak doktorların teşhisini kabul etmek istemedi. Arkadaşlarının ısrarı üzerine tedavi amacıyla Atina'ya gitti. Yapılan ameliyat sonunda sesini yitirdi. İskenderiye'ye döndü. 29 Nisan 1933'de orada öldü.

BARBARLARI BEKLERKEN

KAVAFİS

Rafael, öyle dizeler yazmalısın ki
yaşadıklarımızdan bir şeyler olmalı içinde
şiirin ritmi ve her dize göstermeli
bir İskenderiyeli bir İskenderiyeli'den söz etmekte.

ÖNEMLİ NOT

Bu kitap basılı fiyatının üzerinde satılamaz.

60 Lira